

3. és 3/A. ISTEN GONDOT VISEL RÓLAM! (Máté 6,25–34)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Keresztyén Bibliai Lexikon I-II., Kálvin Kiadó, 2004; Bibliai nevek és fogalmak, Evangéliumi Kiadó, 1988; Sebestyén Jenő, Prof. Dr.: Református dogmatika, Iránytű Kiadó, 1994; Szénási Sándor: „Megtaláltuk a Messiást!” Kálvin Kiadó, 2013.)

A gondviselés fogalma – A keresztyén teológia a gondviselés fogalmán az Istennek a teremtett világot, abban az embert hangsúlyozottan is fenntartó, kormányzó és meghatározott cél felé vezető tevékenységét érti.

Már az Ószövetség is úgy tekint a természet életére, a történelem menetére, valamint az ember életének irányítására, mint Isten cselekedetére. Különösen kiemelt helye van ebben a gondviselésben a választott népnek. Isten akarata vezérli a népet, szándéka szerint van annak előmenetele, gyarapodása, fennmaradása és üdvössége. Az Ószövetség szemlélete szerint nincs az üdvösségre vezetés céljától független gondviselés, hiszen már a magát a teremtést is ebből a nézőpontból értelmezi.

Az Újszövetség értelmezése is szoteriológikus meghatározottságú. Jézusnak Isten gondviseléséről való tanítása ígéret övéi számára Isten szeretetéről. Istennek a növény és állatvilágról való gondoskodása az övéiről való gondviselés példája (Mt 6,26kk; Mt 10,29kk). Eső és napsütés az ember iránti szeretetének és könyörületének a kifejeződése (Mt 5,45).

A gondviselésről szóló tanítás – A gondviselésről szóló tan nagyon fontos az emberi élet számára. A Biblia a teremtést és a gondviselést egyfelől teljesen elkülöníti, másfelől viszont szorosan összekapcsolja. Isten egyforma szuverenitással visel gondot minden teremtményére, mégis vannak különbségek.

Háromféle gondviselés van: 1. Az egész teremtett világot magába foglalja; 2. Istennek az a munkája, amellyel belép abba a világba, ahol szellemerkölcsi lények élnek; 3. Az emberek világában azokra terjed ki, akiket Isten magának kiválasztott, akikkel szövetséges kapcsolatban áll.

Az isteni gondviselés munkájában a teológia különböző elemeket különböztet meg:

1. fenntartás: a teremtett valóságok létezésére vonatkozik.
2. Isten együttműködése a maga teremtményeivel: a teremtett valóságok aktiválására vonatkozik, mert Isten ezekkel együtt munkálkodik.
3. kormányzás: a létező valóságok végső cél felé vezetését jelenti.

Ez a megkülönböztetés azonban csak elméleti, hiszen Isten mindhárom munkája mindig együtt jár.

A gondviselésbe vetett hit öt haszna – A „Megtaláltuk a Messiást!” című református konfirmációi olvasókönyv a gondviselésbe vetett hitnek öt hasznát sorolja fel.

1. Megszabadít az aggodalmaskodástól.
2. Megszabadít a babonák béklyójából.
3. Megszabadít az emberektől való félelemtől.
4. Derűssé és hálássá tesz.
5. Reménységet ad minden körülmények között.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A gondoskodás tevékenység, feladatok, kapcsolatok és érzések sora. Gondoskodni lehet valakiról vagy valamiről. A gondoskodás kölcsönösséget feltételez (gondozó és gondozott), és életünk központi része. Családokat, barátokat és közösségeket tart össze az egymásról való gondoskodás.

A gyermek a gondoskodásról elsősorban a szülők által szerez tapasztalatokat. Természetes számára, hogy van fedél a feje felett, van mit ennie és van mit magára öltenie, hiszen a szülők igyekeznek mindent előteremteni. Ő még mindezek miatt nem aggodalmaskodik. Nem ismeri még az aggodalmaskodást, mint érzést. Neki félelmei vannak, de ezek nem a mindennapi betevőre vagy a ruházkodásra vonatkoznak.

Isten gondviselő szeretetének tanítása kapcsán magára a gondviselésre helyezzük a hangsúlyt, mert arról már van tapasztalata a gyerekeknek.

- ❖ Megtaníthatjuk számukra, hogy Isten nemcsak megalkotta és megteremtette a világot, amiben élünk, hanem mind a mai napig *gondoskodik a benne élő emberekről, állatokról, és növényekről*. Istennek mindenre gondja van.
- ❖ Isten gondoskodása róluk a szüleiken keresztül valósul meg.
- ❖ Isten gondviselése emberek vagy állatok felé rajtuk keresztül is megnyilvánulhat.

Egy elsős kisgyerek számára a gondoskodás a szülőkön keresztül ismert elsősorban. De ha van háziállata, akkor arról ő is gondoskodik – így ez is kapcsolópont lehet a gondviselés gondolatához. Érzelmileg a bizalom, megnyugvás, biztonságérzet kapcsolható a gondviselésbe vetett hithez. Sajnos vannak gyermekek, akik számára nem egyértelmű, hogy a szülők gondoskodnak róluk, illetve az sem, hogy biztonságban érzik magukat a családjuk körében. Éppen ezért, a családi háttér lehetőség szerinti ismeretében használjuk a hasonlatainkat és hasonlítsuk Isten gondviselését a gyermekek számára érthető élethelyzetekhez.

A tanterv lehetőséget biztosít az egyházi iskolák számára, hogy két órában is tanítsanak a gondviselésről. Első órán beszélhetünk a gyerekekkel arról, hogyan viseli gondját Isten minden teremtményének. A második órán arra koncentrálhatunk, hogy ők személyesen kiken keresztül érezhetik meg ezt a gondviselést, illetve ők hogyan gondoskodhatnak másokról.

A gyülekezeti hittanoktatásban részt vevő csoportok számára a második óra anyaga javasolható, éppen a szülőkön keresztüli érintettségük okán.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten gondoskodik rólunk

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy Isten gondot visel a gyermekekről a szülei és más felnőttek által.

Affektív: Biztonságérzet ébresztése annak a tudatában, hogy Isten gondot viselnek a hittanosról.

Pragmatikus: Lehetőséget adni a hittanosnak arra, hogy megfogalmazza, hogy hol vehető észre, hogy Isten gondoskodik róla.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
<ul style="list-style-type: none">• Tudjon a képek és a szöveg alapján egy-két mondattal beszámolni arról,	<ul style="list-style-type: none">• Tudjon a képek és a szöveg alapján beszámolni arról, hogy Isten hogyan

<p>hogy Isten hogyan és kik által gondoskodik a teremtményeiről.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismerjék és segítséggel értelmezzék Zsoltárok könyve 68,20 Igéjét. • Aktívan vegyen részt a hittanoktató által kezdeményezett feladatok közös megoldásában illetve a játékokban közös éneklésben, imádkozásban 	<p>és kik által gondoskodik a teremtményeiről</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tudja értelmezni Zsoltárok könyve 68,20 Igéjét. • Aktívan vegyen részt a hittanoktató által kezdeményezett feladatok közös megoldásában illetve a játékokban közös éneklésben, imádkozásban
--	--

<i>Az óra részei</i>	<i>Kapcsolódó tevékenység</i>	<i>Felhasznált taneszköz, módszertani javaslatok</i>
<p>Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása</p>	<p>Játék: Te hogyan gondoskodnál róla?</p> <p><i>Minden kiscsoport kap egy képet egy kiskutyáról vagy egy kiscicáról.</i></p> <p><i>Nézzétek meg jól a képeteket!</i></p> <p><i>Beszélgétek meg, hogy: Ha egy napig nektek kellene vigyázni a képen látható állatra, akkor hogyan gondoskodnátok róla? Mit csinálnátok vele?</i></p> <p><i>Minden kiscsoport mesélje el a nagycsoportnak.</i></p> <p><i>Összefoglaló és átvezető kérdés:</i> <i>Hogyan kell egy kis állatról gondoskodni?</i></p> <p>Átvezetés: <i>Vannak, akik rólam gondoskodnak. Kik és hogyan?</i></p> <p><i>Nézzük meg a munkáltató tankönyv képeit és beszélgessünk róla, mit látunk a képeken.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hol uzsonnázik a család? • Kik a család tagjai? • Milyen lehet az idő? • Az anya hogyan gondoskodik a kisebbik gyermekéről? • Az apa hogyan gondoskodik a nagyobbik fiáról? • A te szüleid hogyan gondoskodnak rólad? • Ki gondoskodik a fákról és a kis kék madarokról, meg a virágokról? 	<p><i>A gondoskodás fogalma</i></p> <p><i>Kiscsoportban:</i> <i>4 fős kiscsoportok alakítása padtársakból.</i></p> <p><i>Eszközök: képek kiskutyákról és kismacskákról.</i></p> <p><i>Elvárt válaszok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • élelem és innivaló • pihenés (alom) • meleg • játék, sétáltatás (kutyá: póráz, cica: elkerített terület) • simogatás (szeretet kifejezése) <p><i>TKGY 12. o. és TKEI 16. o.</i></p> <p><i>A kérdések lehetőséget adnak arra, hogy a gyerekek szabadon kifejezhessék véleményüket. A kérdésekkel a cél felé tereljük a gyermekeket.</i></p> <p><i>Az utolsó kérdés még nem Istenre vonatkozik,</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kik és hogyan gondoskodnak róluk a családban? ❖ Kik és hogyan gondoskodtak róluk az óvodában? ❖ Kik és hogyan gondoskodnak róluk az iskolában? ❖ Ki mindenki és hogyan gondoskodik még róluk?(pl. orvos, postás, ...) ❖ Kiről tudnak ők gondoskodni? (testvér, háziállat, madarak) Hogyan? <p>Találjunk ki közösen különböző szituációkat, amiben megjeleníthetik, hogyan gondoskodnak róluk családtagjaik, az óvodai és iskolai személyzet, stb.</p> <p>Összefoglalás: <i>A képek alapján: Mit jelent valakiről vagy valamiről gondoskodni?</i></p>	<p><i>hanem emberekre, kertészekre.</i></p> <p><i>TKGY 15. o. és TKEI 19. o.</i></p> <p><i>Elvárt válaszok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>ellátás étellel, itallal, ruházattal</i> • <i>vigyázni az egészségére</i> • <i>figyelni rá</i> • <i>szeretni</i> <p><i>Stb.</i></p>
<p>Feldolgozás</p>	<p>Isten gondviselése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Csak az emberek gondoskodnak a virágokról és az állatokról?</i> • <i>Ki gondoskodik arról, hogy minden reggel felkeljen a Nap?</i> • <i>Ki gondoskodik arról, hogy az évszakok változzanak?</i> • <i>Ki gondoskodik arról, hogy fújjon a szél?</i> • <i>Ki gondoskodik arról, hogy essen az eső?</i> • <i>Ki gondoskodik arról, hogy a vad állatoknak is legyen ételme az erdőkben?</i> <p><i>Kérdések Isten gondviseléséről:</i> <i>Mit gondolsz, hogyan gondoskodik rólad Isten?</i> <i>Mikor gondoskodik rólad Isten?</i> <i>Miért gondoskodik rólad Isten?</i></p> <p>Aranymondás: <i>„Napról napra gondot visel rólunk szabadító Istenünk.”</i> <i>Zsoltárok 68,20</i></p> <p><i>A gyerekek járjanak körbe az osztályban. Menjenek oda egyenként minden társukhoz, fogják meg a vállát, nézzenek a szemébe és mondják neki:</i> <i>Isten gondot visel rólad!</i></p> <p>Énektanulás: <i>„Szívünk zengje már” - Jertek, énekeljünk!, 86. ének</i></p>	

	<i>Református énekeskönyv, 236. dicséret: „Mindenek meghallják...”</i>	
Imádkozás	<p>Tárgyak a teremben <i>A Hittanoktató elhelyez tárgyakat az asztalon.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>egy szelet kenyér</i> • <i>egy flakon víz</i> • <i>egy labda</i> • <i>egy sál stb.</i> <p><i>Miután megbeszélte a Hittanoktató a gyerekekkel, hogy a tárgyak alapján mit köszönhetünk meg Istennek, imádságot fogalmaz meg. A hittanosok mondatonként ismételjék utána.</i></p>	
Munkáltatás	<i>Munkáltató tankönyv feladatai</i>	
Házi feladat	Akinek van otthon gyermekbibliája, hozza el a következő órára.	<p><i>Ez csak az állami iskolák hittanórájára vonatkozik.</i> <i>Az egyházi iskolák hittanosai a következő órán kapják meg ezt a házi feladatot.</i></p>

TOVÁBBI ÖTLETEK

Isten gondoskodik (kifestőkönyv): <http://www.harमत.hu/uzlet/kifestokonyv-isten-gondoskodik/>

KÉPELEMZÉSI MÓDSZERTANI SEGÉDLET:

TKGY 12-13. o és TKEI 16-17. o.

A képen látható:

TKGY 12. o. és TKEI 16. o.: Egy erdő képzetét kelti, egy erdei asztal mellett padon ülő kiránduló családdal. Az apa keze a fia vállán, mintha biztatná, kezükben ennivaló. Az anya segít a kisebbik gyermeknek öltözködni. Az asztalon üveg, poharak, szendvicsek. Körülöttük madarak, virágok, melyek békés, harmonikus hangulatot kölcsönöznek a képnek.

TKGY 13. o. és TKEI 17. o.: plakát típusú infógrafikát találunk, melynek szerepe az, hogy felismertessük a tanulóval a gondoskodás módozatait: az apa ringatja a kisbabát, az anya eteti a gyermekét, a másik anya sétáltatja, levegőzteti kocsiban lévő gyermekét, az orvos vizsgálja a gyermeket, a néni macskákat etet, az anya segít fürdetni a kisgyermeket, egy nagyobb fiú a halait eteti.

Instrukció a képolvashoz:

TKGY 12. és TKEI 16. oldal:

- Hol uzsonnázik a család?
- Kik a család tagjai?

- Milyen lehet az idő?
- Az anya hogyan gondoskodik a kisebbik gyermekéről?
- Az apa hogyan gondoskodik a nagyobbik fiáról?
- A te szüleid hogyan gondoskodnak rólad?
- Ki gondoskodik a fákról és a kis kék madarokról, meg a virágokról?

TKGY 13. o. és TKEI 19. oldal:

- Soroljátok föl, ki kiről, miről gondoskodik? Hogyan?
- Te kiről, miről gondoskods?
- Miért kell gondoskodnunk egymásról?
- Miért kell gondoskodni a kedvenc állataidról?

EGYÉB ÖTLETEK:

1. Isten tenyerén állva

Ez az óra alkalmas arra, hogy az év szimbólumát megemlítsük.

Az alábbi gyakorlat előkészítheti az imádkozást is. (Az itt megfogalmazott mondatokat el lehet mondani egyes szám második személyben.)

Készítsünk el egy nagy tenyérformát csomagolópapírból. Kérjük meg a gyerekeket, hogy álljanak rá a tenyérre. A hittanoktató tetszés szerinti gondolatokat mond, amit elismételnek a gyerekek.

Például:

Isten gondot visel rólam! (gyerekek elismélik)

Isten tenyerén hordoz engem. (gyerekek elismélik)

Minden nap gondoskodik rólam Isten. (gyerekek elismélik)

Tetszés szerint választhatunk témákat: helyszín, idő, élethelyzet stb. szerint.

Helyszínek:

Isten vigyáz rám otthon. (gyerekek elismélik)

Isten vigyáz rám az iskolában. (gyerekek elismélik)

Isten vigyáz rám az utcán. (gyerekek elismélik)

Isten vigyáz rám mindenhol. (gyerekek elismélik)

Időpont:

Isten gondot visel rólam reggel. (gyerekek elismélik)

Isten gondot visel rólam nappal. (gyerekek elismélik)

Isten gondot visel rólam éjjel. (gyerekek elismélik)

Isten mindig gondolt visel rólam. (gyerekek elismélik)

Élethelyzetek:

Isten tenyerén vagyok, amikor örülök. (gyerekek elismélik)

Isten tenyerén vagyok, amikor szomorú vagyok. (gyerekek elismélik)

Isten tenyerén vagyok, amikor félek. (gyerekek elismélik)

Isten tenyerén vagyok, amikor kedves vagyok. (gyerekek elismélik)

Mindig Isten tenyerén vagyok. (gyerekek elismélik)

Lezárás:

A választott téma alapján imádkozzunk még a tenyérre állva.

2. Isten tenyerén

Készítsünk kartonból egy nagy kézformát. Minden gyerek körberajzolja a lábnyomát, kivágja, ráírja a nevét. A lábnyomokat ráragasztjuk a tenyérre.

Beszélgetés: Mit jelent, hogy Isten tenyerén vagyunk? Miért jó, hogyha erre gondolunk?

3. Kis mag vagyok – mutogatós/mozgásos vers

(Reménység Magjai vasárnapi iskolás tananyag, Tanári kézikönyv, Óvodás, 1. év/ 2. félév, 103. oldal)

Kis mag vagyok (leguggolunk)

lent a földben,

Isten küld rám

esőt/napot bőven. (mozgatjuk az ujjainkat, mintha esne vagy ökölbe szorítjuk az ujjainkat, majd kinyitjuk, mintha sütne a nap)

Lassan-lassan

felnövekszem, (lassan felállunk)

nézd csak milyen

virág lettem. (kinyújtjuk felfelé a kezünket és a tenyereinkből virágfejet képezünk)

A virág helyett mondhatunk bármilyen növényt, például: fa, bokor, rózsza, fenyő, alma, stb.

4. További ötletek munkáltatáshoz:

Origami madár: <http://origami.homoludens.hu/node/28178>

5. Isten szemében egyediek, különlegesek és értékesek vagyunk

Egy doboz, egy tükör, csomagolópapír, masni. A tükröt becsomagoljuk, mint egy ajándékot. A hittanoktató elmondja a tanulónak, hogy a dobozban valami egyedi, érdekes ajándék van. A tanulók találgatják, hogy mi lehet a dobozban. Jó téma az értékrend formálásához (kinek mi érték, értékes). Megvizsgáljuk, mit mond Isten Igéje a mennyei és földi kincsek gyűjtéséről (Máté 6:19-21). Ezután kicsomagoljuk a dobozt, de még zárva tartjuk, így is lehet még találgatni, hogy mi lehet a dobozban.

A tanulók egyenként néznek bele a dobozba, de nem árulhatják el társaiknak, hogy mit láttak. A végén megbeszéljük, hogy milyen élmény volt, amikor önmagukat megpillantották. Megfogalmazzák, hogy ki miért hálás Istennek. Kiről, hogyan gondoskodik Isten, hogyan tapasztalják ezt a mindennapjaikban.

(Forrásanyag: Baker Ágnes, Csóka Piroska, Kerekes Szabolcs, Sisa Attila, Sisáné Kispál Andrea: Horogtletek a bibliatanításban. Reménység Magjai Alapítvány. Bp. 2011. 27. old.).

INSTRUKCIÓK A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ:

3/a feladat:

„Válogasd ki a rajzok közül, hogy ki az, aki gondoskodik rólad...”

Instrukció: A feladat akár bevezetesként, motivációként is felhasználható. Lehetőséget ad a családról, háziállatokról, gondoskodásról való beszélgetésre.

A TÉMÁHOZ FELHASZNÁLHATÓ ÉNEKEK:

Református énekeskönyv: 225. dicséret: Nagy hálát adjunk, az Atya Istennek...

Dicsérjétek az Urat: 156. Mi segítségünk – kánon

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 149. Az Úr a Pásztorom – kánon (+DU)